

Gépkönyvelés a csapathadtápban

K. Tóth Lajos alezredes

A csapathadtáp számviteli rendszerének korszerűsítése kapcsán megkezdődött a kísérleti egységeknél a könyvviteli (nyilvántartási) feladatok gépesítése. A könyvelés várható fokozatos kiszélesítése kapcsán felmerült az igény a szélesebb körű tájékoztatásra, a gépkönyvelés alapvető elméleti kérdéseiről és gyakorlati módszereiről. E cikk keretében a kísérleti jelleggel bevezetett gépkönyvelési programokról, a gépkönyvelés gyakorlati módszereiről szeretnék rövid áttekintést nyújtani.

A gépkönyvelés kísérleti alkalmazását megelőzték azok a vizsgálódások, amelyek a csapathadtápban felhasználható ügyviteli gépek kiválasztására, a csapathadtáp könyvviteli (nyilvántartási) feladatainak — a gépkönyvelés körülményeinek megfelelő — adattáplálási lehetőségeire irányultak, figyelembe véve mind a békegazdálkodás, mind a háborús ellátás számviteli vonatkozású sajátosságait.

A csapatgazdálkodás kísérleti számviteli rendszerének kialakításánál a kidolgozók már figyelembe vették a könyvelő gépek perspektivikus rendszerbe állításának lehetőségeit. A gépkönyvelési programok elkészítése pedig a konkrétan kísérleti jelleggel alkalmazott 170/25-55 ASCOTA könyvelőautomata sajátosságainak megfelelően történt:

- a lehetséges mértékben egységesítésre kerültek a nyilvántartási okmányok és bizonylatok, valamint a kapcsolódó könyvviteli szabályok,
- összevonásra kerültek a felesleges, párhuzamos nyilvántartások,
- kialakítására kerültek a szükséges kód számrendszerek,
- megtörtént a könyvelőautomata beállításának megtervezése, a nyomtatványok megszerkesztése és elkészültek a gépkezelési utasítások.

A csapatgazdálkodás számviteli rendszerének korszerűsítésénél, a könyvviteli feladatok gépi szervezésénél alapvető követelményként kellett figyelembe venni, hogy nem egyes részfeladatok gépesítése a cél, hanem a vezetés információ-igényét kielégítő, a lehetséges és ésszerű határig integrált számviteli és gépi adatfeldolgozó rendszer kialakítása.

Ennek megfelelően — a szakanyaggazdálkodás sajátosságainak szem előtt tartása mellett — az alapvető törekvés az egységes elvi alapokon

nyugvó könyvviteli programok kialakítása, a felesleges párhuzamos nyilvántartások megszüntetése, illetve összevonása volt. Így került sor — az élelmezési szakanyaggyártás sajátosságainak megfelelő analitikus és szintetikus könyvelési programok, valamint

— a hadtápszolgálat más területein használható általános (analitikus) nyilvántartási programok kialakítására.

Ezzel egy időben összevonásra került a béke- („B”) és a mozgósítási („M”) anyagok nyilvántartása, az üzemyanyagok, valamint a fogyasztási keretek és kiutalási normák, továbbá az épület karbantartó és csapatépítkezési anyagok nyilvántartása.

A különböző nyilvántartások lehetséges összevonását — a gépi könyvelés szempontjából — a könyvelőautomata kapacitásának jobb kihasználása indokolja. A gépesítés csak akkor hozza meg a kívánt eredményt, ha az adatfeldolgozás, a célszerűségnek megfelelően integráltan történik. A programok kialakításánál törekedni kell arra, hogy egy munkamenetben — az alkalmazott eszközöktől függően — a feldolgozási folyamat minél több elemét kapcsoljuk össze. Ezzel csökkentjük a feldolgozás munkai igényét és hibalehetőségét. Ha gyakran kell különböző és emellett kis tétel számú munkamenetre átállni, növekszik a feldolgozás ideje és nincs kellő mértékben kihasználva a gép kapacitása.

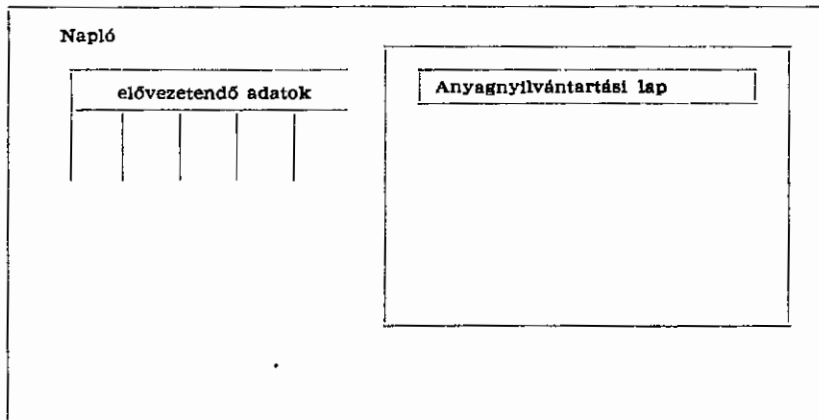
A könyvelőautomaták elsősorban numerikus adatok rögzítésére alkalmasak. A szövegíró berendezéssel kiegészített gépeknél a szövegírás teljesítménye alacsony, ezért alkalmazását a lehetőségekhez képest célszerű kerülni. Ennek érdekében a fogalmakat numerikus kódokkal kell kifejezni. Így került kialakításra az élelmiszer gyártásban a főkönyvi számlák számlarendszere, valamint az anyagkönyvelésben (nyilvántartásban) a mozgásnemek számlarendszere. Mivel az élelmiszer könyvelésnél az adatok csoportosítása a számológépek kézi hívásával történik, meg kellett tervezni a gyűjtőművek és a csoportosítási szempontok kapcsolatát is.

A gépi programok kialakításánál a gépi lehetőségekből kellett kiindulni. A gép programozásához megfelelő helyet kell hagyni a hibás tételek automatikus törlésére, az előző könyvelési adatok elővezetésére, valamint a könyvelésre. (1. sz. ábra.)

A gépkönyvelés nagy előnye többek között, hogy a könyvelő helyett pontosan elvégzi a szükséges számolási (egyenlegezési, szorzási) műveleteket. A könyvelőnek alapvetően az adatok helyes bebillentyűzésére kell a figyelmét összpontosítani. A gép lehetőséget nyújt arra is, hogy egyes adatok (például elővezetés), illetve műveletek helyes elvégzésére, sőt a gépműködés helyességének figyelemmel kísérésére automatikus ellenőrzést programozunk be. Ez tovább csökkenti a könyvelő leterheltségét, nincs szükség a könyvelés helyességének számszaki ellenőrzésére.

Az elővezetett adatok automatikus ellenőrzése „nullkontroll”-al történik. A módszer alkalmazásánál a gépet, illetve az ellenőrzést végző számológépet úgy vezéreljük, hogy helyes bebillentyűzés esetén matematikai összefüggések alapján az ellenőrző szám az ellenőrzendő adatokat kiegyenlítsse, a számítás eredménye nulla legyen. A nullára történő redukálás azért előnyös, mert vizuális ellenőrzésnél a nullát elnézni

Automatikus törlés	Elővezetés	Könyvelés
--------------------	------------	-----------

1. sz. ábra.

nem lehet, a gép pedig automatikusan le tudja érezni a nulla állapotot, illetve a két eltérő tartalmat: „nulla”, vagy „nullánál nagyobb.”

Az élelmiszer anyag könyvelésnél az elővezetett adatok ellenőrzése „ellenőrző szám”-os eljárással történik. Lényege, hogy az ellenőrzésbe bevont különböző adatokat összegezzük, majd az adatok elővezetésénél — a következő könyvelési tételnél — ezzel az ellenőrző számmal vizsgáljuk meg az adatok helyes bebillentyűzését. (2. sz. ábra.)

Elővezetés					Könyvelés						
Régi készlet		Ellenőrző szám	Anyagszám	Nullellenőrzés	FORGALOM				KÉSZLET		Ellenőrző szám
mennyiség	érték				mennyiségben		értékben		mennyiségben	értékben	
					bevétel	kiadás	bevétel	kiadás			
+I					+I	-I			Au. Z I	+I +I	Au. S I *
+II	+II +K	-II	+II	Au. S II *			+K +III	-K -IV		Au. S K *	
			+00				R X Zw	R X Zw		00 *	

2. sz. ábra.

Itt az ellenőrző számba az anyagszám is beépítésre került. Ezzel az eljárással az is automatikusan ellenőrizhető, hogy a bizonylatról megfelelő anyagnyilvántartási lapra könyvelnek.

Az általános anyagnyilvántartási lapok (I—II. Fő anyagnyilvántartás) esetében a nullessellenőrzés a halmozott bevétel, valamint a halmozott kiadás és a készlet-adatok egyenlege alapján történik (3. sz. ábra). Ellenőrző szám helyett ez esetben a gép a kartonról (Fő anyagnyilvántartási lapról) elővezetett kartonszámot írja ki az anyagnyilvántartási lapra, amely vizuális rátekinetéssel biztosítja, hogy a könyvelés helyes anyagnyilvántartási lapra történt-e. A kartonszám alkalmazását a gép további munkafolyamatába beépített automatikus ellenőrzési programozás indokolja. Az alkalmazott megoldással az esetben ha a könyvelés során a könyvelő elfelejtené valamely gyűjtőművet meghívni, a gép a kartonszámtól eltérő számot ír ki, ezzel jelezve, hogy a gyűjtőhívás nem történt meg. Ugyanilyen módon jelzi a gép, ha véletlenül a gép számműveinek működésében történt valamilyen hiba.

A könyvelési kartotékok (anyagnyilvántartási lap, számlalap) kialakítása a szakanyaggyártás követelményeinek figyelembevételével történt. Az élelmezési szolgálatban a fejlett könyvviteli módszereken alapuló számviteli rendszer határozta meg az analitikus és szintetikus könyvelési programot és az ennek megfelelő kartoték kialakítását. Mivel hasonló számviteli rendszer bevezetése más szolgálati ágban — a jelenlegi megítélések szerint — nem indokolt, így az élelmiszer-gazdálkodás könyvviteli programjai sajátosak és eltérők a többi szolgálati ágban alkalmazottaktól.

Az élelmiszer-gazdálkodás könyvvitele négy gépi program szerint történik, két vezérlőhíd felhasználásával. Egy-egy vezérlőhídon két könyvelési feladat van programozva, úgymint

- az élelmiszer anyagkönyvelés és
- az élelmezési illetményfelszámítás könyvelése, továbbá
- az élelmiszer forgalmi (szintetikus) könyvelés és
- a főkönyvi kivonat.

Az *élelmiszer anyagkönyvelés* az „Élelmiszer anyagnyilvántartási lap”-on (1. sz. melléklet)* történik, melyen az élelmiszerek forgalmát és a készletet mennyiségben és értékben, cikkenként kell nyilvántartani. A könyvelés során a napi anyagforgalom pénzürtéke meghatározott gyűjtőművekben kerül gyűjtésre. A napi könyvelés végén a gyűjtőműveket „Napló”-lapra kell kiüríteni. Az így nyert adatok naponta nyújtanak áttekintést az élelmiszer forgalom pénzbeni értékéről.

A gép számműveinek vezérlése a 2. sz. ábra szerint van megoldva. A könyvelést a könyvelőautomata 1-es állásában kell végezni. Az ellenőrző szám három tényezőtől áll: a készlet mennyiségben és értékben, valamint az anyag szám. Az ellenőrző számmal történik a helyes elővezetésnek és a megfelelő anyagnyilvántartási lapra könyvelés ellenőrzése. A „Forgalom mennyiségben” rovatban a bevétel, illetve a különböző

Megjegyzés:

* A cikkhez tartozó mintamellékletek a folyóirat végén találhatóak.

3. sz. ábrán.

Elővezetés							Könyvelés														
Karton szám	Halmazott forgalom		Raktári készlet			Aeg-nél összesen	„MZ” készlet	Null-ellenőrzés	FORGALOM				KESZLET							Karton szám	
	bevétel	kiadás	I	II	III				Napi		Halmazott		Raktári			Aeg-nél összesen	„MZ” készlet	Mindösszesen			
									bevétel	kiadás	bevétel	kiadás	I	II	III				érték-csoport		bsze-sen
+00	+III	+IV				+II			VH +II	VH -II			+I*	+I*	+I*	Au. Z I	*I+	+I*	Au. S I		
	+K	-K	-K	-K	-K	-K	-K		+III	+IV	Au. S III*	Au. S IV*					Au. S II			Au. S I	
											+00	-00									Au. S 0
									VH (01-04)	VH (01-04)			Au S01	Au S02	Au S03			Au. S 04	-00		

7. sz. ábrán.

Elővezetés							Könyvelés																	
Karton szám	Halmazott		Készlet				Fogyasz-tási keret	Kiválalási norma	Null-ellenőrzés	FORGALOM				KESZLET					Karton szám					
	bevétel	kiadás	Fogyó							Napi	Halmazott		Fogyó			„MZ”	Össze-sen	Fogyasz-tási keret		Kiválalási norma				
			bevétel	kiadás	bevétel	kiadás					bevétel	kiadás	bevétel	kiadás	maradvány									
+00	+K	-K	-K	-K	-K	-K		+II		-II	-I													
	III+	IV+							+III	+IV	Au. S III*	Au. S IV*										Au. S I		
																							Au. S II	
									VH (01-04)	VH (01-04)				Au S01	Au S02	Au S03	Au S04							Au. S 00

jogcímenkénti kiadás könyvelése történik. A „forgalom értékben” rovatban a könyvelésnél a megfelelő gyűjtőművet is meg kell hívni. A készlet mennyiségében és értékben, valamint az ellenőrző szám kiírása automatikusan történik.

Az *élelmezési illetmény felszámítás* könyvelése az „Illetmény felszámítási lap”-on (2. sz. melléklet) naponta történik, a könyvelő automata 2-es állásában, az élelmezési analitikus program vezérlő hídjával. A számművek vezérlése a 4. sz. ábra szerint. Az ellenőrző szám tényezői a halmozott adag és illetmény, valamint a kódszám. A napi adagszám és pénzértéke alapján történik a napi illetmény könyvelése. A különböző jogcímekeket gyűjtőművek gyűjtik és a könyvelés végén a naplóra kerül kiírásra. A halmozott adagszámot és illetményt, valamint az ellenőrző számot a gép automatikusan írja ki.

Elővezetés					Könyvelés				
Halmozott		Ellenőrző szám	Kódszám	Nullkontroll	Napi adagszám	Napi illetmény	Halmozott		Ellenőrző szám
adag-szám	illet-mény						adag-szám	illet-mény	
+I					+I		Au. Z I	+I +I	Au. S I*
+II	+II +K	-II	+II +00	Au. S II*		+K R X Zw		Au. S K* 00*	

4. sz. ábra.

Az *élelmezési forgalom szintetikus könyvelési okmánya* a „Számlalap” (3. sz. melléklet). A számlalap az élelmezési készletek, azok forrásainak, valamint az egyes gazdasági műveletek (változások) értékbeni kimutatására szolgál, a „mérleg elv” alapján.

A számlalapon a gépi könyvelés a „szintetikus program” vezérlőhíd beállítása szerint, a könyvelőautomata 1-es állásában történik. A számművek vezérlése az 5. sz. ábrán vázoltaknak megfelelően van megoldva. Ellenőrző szám kialakítására itt nem került sor. A napi forgalom „Tartozik”, „Követel” adatait gyűjtőművek gyűjtik, melyek üritése a könyvelés végén a naplóra történik. A halmozott forgalom „Tartozik”, „Követel” adatait, valamint az egyenleget a gép automatikusan írja ki.

Elővezetés				Könyvelés				
Halmazott forgalom		Egyenleg	Null-ellenőrzés	Napi forgalom		Halmazott forgalom		Egyenleg
tartozik	követel			tartozik	követel	tartozik	követel	
+I				+I		Au. Z I*	-I	Au. S I*
+II	-II +K	-II	Au. S II*		+K		Au. S K*	
				+III	+IV			
				R X Zw	R X Zw			

5. sz. ábra.

A főkönyvi kivonat a könyvviteli számlák (számlalapok) alapján készített összesítő-ellenőrző kimutatás (4. sz. melléklet), az élelmiszer-gazdálkodás eredményességét mutatja. A főkönyvi kivonat készítése a szintetikus program vezérlőhíd beállítása szerint, a könyvelőautomata 2-es állásában történik. A számművek vezérlési megoldását a 6. sz. ábra mutatja. A halmazott forgalom részben a számlalapok halmazott forgalom rovataiban szereplő negyedév végi utolsó tétel adatait kell könyvelni, az egyenleget a számlalapok „tartozik”, — „követel” egyenlege alapján kell kimutatni. Az „ellenőrző szám” rovatban a gép nullkontrollt végez a halmazott forgalom és az egyenleg „tartozik”, „követel” adatainak egyenlege alapján. A hibás könyvelést a gép automatikusan jelzi.

Halmazott forgalom		Egyenleg		Ellenőrző szám
tartozik	követel	tartozik	követel	
+I	+II			Au. S K*
+K	-K	-K	+K	
		+III	+IV	
+00	+01	+02	+03	
+10	+11	+12	+13	

6. sz. ábra.

A hadtápszolgálat többi (ruházat, űza., htp. technika, és felszerelés, clhe. stb.) *szakanyagainak* gépi nyilvántartására egységes analitikus programok kerültek kialakításra. Ezen anyagok nyilvántartása továbbra is csak természetes mértékegységben történik. Annak a követelménynek megfelelően, hogy az anyagokat „mennyiség és értékcsoport”, illetve csak „mennyiség” szerint kell nyilvántartani, két egységes nyilvántartási lap került kialakításra:

- „I. Fő anyagnyilvántartási lap” (5. sz. minta),
- „II. Fő anyagnyilvántartási lap” (6. sz. minta).

Az üzemanyag, valamint az űza. fogyasztási keret és kiutalási norma nyilvántartás összevonásával a II-es fő anyagnyilvántartási lapnak egy II/a változata is van (7. sz. minta), mely lényegében azonos az alap nyilvántartási lappal, csupán a végén 2 rovattal bővült az említett űza. fogyasztási keret és kiutalási norma nyilvántartására.

A könyvelőautomaták íróhenger szélessége alapvetően meghatározza az egy munkamenetben elvégezhető műveletek terjedelmét. Ez a körülmény szükségessé tette a fő anyagnyilvántartások bizonyos mérvű módosítását, nevezetesen a fő adatok (összkészlet, raktári készlet, alegység-nél összesen), valamint a kiegészítő adatok (alegységenkénti részletezés) külön választását, tekintve, hogy az alegységek száma átlagosan 25—30 között változik, s ez nagy mértékben megnöveli az adatok helyigényét. Így került kialakításra a „Fő anyagnyilvántartás kiegészítő lap” (8. sz. minta). Ez természetesen nem előnyös, szükségszerű megoldás, mert így az anyagváltozások lekönnyítését két munkamenetben kell elvégezni, egyszer a „Fő anyagnyilvántartási lap”-on és ha a változás az alegységek készleteit is érintette, akkor az alegységkészletek nyilvántartására szolgáló „Fő anyagnyilvántartás kiegészítő lap”-on is. Sajnos, az alegységek nagy száma miatt még ilyen megoldás mellett sem sikerült elérni, hogy az alegységek készleteinek nyilvántartása egy nyilvántartási lapon történhessen. Ez a körülmény a kívánalmakhoz viszonyítva rontja a gépi feldolgozás hatékonyságát. A probléma megoldását az alegységek készletei összevonási (zászlóalj, osztály), viszonylatban történő nyilvántartási lehetőségeiben célszerű vizsgálni.

Az I. és II-es fő nyilvántartási lapokra, valamint a Fő anyagnyilvántartás kiegészítő lapra való könyvelés egy-egy vezérlőhídra beállított program szerint történik. Az összes könyvelési, nyilvántartási feladat programozásához tehát (az élelmezéssel együtt) öt darab vezérlőhíd felhasználása vált szükségessé.

A gépi programok kialakítását nehezítette a nyilvántartások meg lehetőségen sok adatigénye, az adatok több szempont szerinti csoportosításának szükségessége, az anyagmozgások többféle módja. A leggyakoribb nyilvántartási feladatokat sikerült egyszerű és könnyen elsajátítható könyvelési módszerrel megoldani. Az esetenként jelentkező komplikáltabb feladatok megoldása a könyvelőgép-kezelőktől nagyobb figyelmet igényel.

Az I. Fő anyagnyilvántartáson a könyvelés a könyvelőautomata 1-es és 2-es állásban történhet. Az 1-es állásban az egységen belüli, a 2-es állásban az összkészletet érintő anyagmozgások könyvelését kell végezni. A könyvelőautomata számműveinek vezérlése a 3. sz. ábra szerint van

megoldva. A napi forgalom részben a bizonylatokon feltüntetett adatok alapján könyveljük a változásokat. Itt a könyvelési utasítás szerinti számművet is meg kell hívni. A halmozott forgalom és a készletadatok kiírását a gép automatikusan végzi.

1-es állásban elvégezhető könyvelési feladatok:

- bevételezés aleggységtől raktárba,
- kiadás aleggységtől raktárba,
- átcsoportosítás a raktári készletben (átminősítés),
- átcsoportosítás a „B” és „M” készletben.

2-es állásban elvégezhető könyvelési feladatok:

- bevételezés külső szervtől raktárba,
- kiadásba helyezés raktárból külső szervnek,
- bevételezés külső szervtől aleggységhez,
- kiadásba helyezés aleggységtől külső szervnek,
- bevételezés külső szervtől „MZ” készletbe,
- kiadásba helyezés „MZ” készletből külső szervnek.

A II. Fő anyagnyilvántartáson a könyvelés ugyancsak a könyvelő-automata 1-es és 2-es állására van programozva. Az 1-es állásban történik — az üzemanyagok kivételével — valamennyi fogyó anyag könyvelése. Az üzemanyagok vonatkozásában a könyvelést mindazon esetekben 2-es állásban kell végezni, amikor az anyagmozgás kapcsolatban van a fogyasztási kerettel és a kiutalási normával. A könyvelőautomata számműveinek vezérlési megoldását a 7. sz. ábra tartalmazza. A napi forgalom részben a bizonylatok adatai alapján könyveljük a változásokat. Egyidejűleg a könyvelési utasítás szerinti számműveket is meg kell hívni. A halmozott forgalom és a készletadatok kiírását a gép automatikusan végzi.

A könyvelőautomata mindkét állásban bevételezési, kiadásba helyezési és készletátcsoportosítási könyvelési feladatok végezhetőek. A 2-es állásban végzett könyvelésnél a gép az anyagmozgatástól függően automatikusan végzi a fogyasztási keretben és a kiutalási normában történt változások kiírását.

A Fő anyagnyilvántartás kiegészítő lapon a könyvelés a könyvelő-automata 1-es állásban történik. A számművek vezérlése a 8. sz. ábra szerint van megoldva. Az aleggységek készleteinek változását a forgalom részben kell könyvelni, az érintett aleggységek számműveinek egyidejű meghívásával. Több aleggységet érintő anyagmozgás adatait egymás alá kell könyvelni. A készletadatok kiírását a gép automatikusan végzi.

A gépkönyvelési feladatok megoldásánál (valamennyi anyagnyilvántartási programban) lehetőség van arra, hogy egyszerre több bizonylat kerüljön lekönyvelésre egy automatikus gépmenetben, s ezzel további időmegtakarítás érhető el. Amikor több bizonylatot kell lekönyvelni, nincs szükség arra, hogy az adatokat a géppel minden egyes bizonylat esetében végig kiirassuk, majd elővezessük, elegendő csak a megjelenő adatokat és a forgalmi adatokat bizonylatonként könyvelni — a forgalmi részből ugyanis a megjelenő adatok beírásához a géppel vissza lehet állni —,

Elővezetés										Könyvelés															
Karton szám	Alegységek készletei									Null-ellenőrzés	Forgalom		Alegységek készletei										Karton szám		
											Össze- sen	Felvé- telezés	Leadás												
+II									+I	AU S K	+I	-I												Au. S I	AU. S II
	+K	+K	+K	+K	+K	+K	+K	+K	+K		-K			+II	+II	+II	+II	+II	+II	+II	+II	+II	+II	+II	
											VH (00-09)	VH (00-09)	Automatikus S												
													00	01	02	03	04	05	06	07	08	09			

8. sz. ábra.

s majd csak az összes bizonylat lekönyvelése után kell a géppel a halmozott forgalmi és a készlet adatokat automatikusan kiíratni.

A vázlatokon kívül kialakításra került a *statisztikai adatgyűjtés gépi programja* is felosztószalagos megoldással (9. sz. ábra). A mozgásnemek alapján időszakonként — a helyi és központi igényektől függően — a fő nyilvántartások fontosabb adatait a könyvelőautomatával ki lehet gyűjteni. Egyidőben 20 féle adat gyűjtésére van lehetőség. Az adatokat a felosztószalagon kell gyűjteni, majd egy napló lapra kézi motorütemmel egyenként kiíratni. A gépi program egyébként 20 alegységes készletnyilvántartás vezetését is lehetővé teszi, azonban a gép kapacitása nem tette lehetővé kiírásnál az automatikus vezérlést, mert ahhoz olyan alegységek készleteit is elő kellene vezetni, ahol változás nem történt — így a napi könyvelésben való alkalmazása kissé nehézkes. Gyakorlati kipróbálása egyébként folyamatban van.

Felosztószalag (elővezetés)			Napló										
Régi készlet	VÁLTOZÁS		A gyűjtőművek adatainak írtése										
	bevétel	kiadás											
-II	-II	+II	+II	+II	+II	+II	+II			+II	+II	+II	Au. S II
VH (00-19)	VH (00-19)	VH (00-19)	S 00	S 01	S 02	S 03			S 19	S 18	S 19		

9. sz. ábra.

A gépkönyvelési rendszer bizonyos változásokat tett szükségessé a számviteli munka folyamatában is. A hagyományos rendszerben az egyes szakágazatok könyvelője (nyilvántartója) minden számviteli munkát maga végez. Gépkönyvelési rendszerben a munka szervezetebbé tétele, a gép kapacitásának kihasználása érdekében munkamegosztásra van szükség. A könyveléssel kapcsolatos munkafolyamatban alapvetően 3 szakaszt lehet megkülönböztetni:

- a könyvelés előkészítése,
- a könyvelés,
- a könyvelés ellenőrzése.

A gépkönyvelőt nem célszerű más feladattal is megbízni, mert az lelassítaná a gépi feldolgozás ütemét. A folyamatos gépkönyvelés érdekében a könyvelési okmányokat (bizonylatokat, kartotékokat) a gépkönyvelésre elő kell készíteni. Erre úgynevezett „előkészítő könyvelő”-t célszerű kijelölni. Az előkészítő könyvelő feladata:

— a bizonylatokra rávezetni a szükséges adatokat (okmánynapló szám, mozgásnem, a változással érintett fő nyilvántartási lapok számai, a könyvelési utasítás száma stb.),

— az érintett fő nyilvántartási lapokat és a bizonylatokat a könyvelés sorrendjének megfelelően összerendezni és átadni a gépkönyvelőknek,

— a könyvelés után a gépkönyvelés helyességének ellenőrzése,

— a bizonylatok irattározása, a lekönyvelt kartotékok visszahelyezése a helyére.

A gépkönyvelés helyességét abból a szempontból kell ellenőrizni, hogy a gépkönyvelő nem nézte-e el a könyvelendő mennyiséget, valamint, hogy a könyvelés a megadott könyvelési utasítás szerint történt-e. Ez lényegében a bizonylatokon szereplő, valamint a lekönyvelt adatoknak az egyeztetéséből áll, amit a naplón célszerű elvégezni.

A gépkönyvelés feltételeinek fokozatos megteremtésével és az új módszer begyakorlásával, megszilárdulásával a csapathadtáp számviteli rendjében jelentős fejlődés fog bekövetkezni. A gépi feldolgozás lehetőséget nyújt a korszerű könyvviteli módszerek szélesebb körű alkalmazására, a gazdálkodás elmélyültebb elemzésére, a gazdasági döntések alaposabb előkészítésére anélkül, hogy az ezzel foglalkoztatott állományt növelnénk, vagy jobban leterhelnénk. A gép kezelése viszonylag igen egyszerű, az állomány betanítása és begyakorlása nem jelent különösebb problémát. A kísérlet eddigi tapasztalatai kedvezőek, s várhatóan továbbra is meg fognak felelni a vezetés ezzel kapcsolatos elgondolásainak, mely alapját fogja képezni a teljes körű kiszélesítésre vonatkozó döntésnek.